

**Syvälahden koulun
kestävyyskasvatuksen
toimintasuunnitelma**

Sisällys

Suunnitelman tarkoitus ja tavoite	3
OPS: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen	3
Elämyspolku osana kestävyyskasvatusta.....	4
Ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen puitteet Syvälahdessa.....	4
Ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen toimintamalli Syvälahdessa	4
Suunnitelman sisältö, teemat ja liitteet.....	5
Liite 1: Syvälahden koulun kestävyyskasvatuksen vuosikello.....	17
Liite 2: Vinkit ja linkit.....	21

Suunnitelman tarkoitus ja tavoite

Turun perusopetuksen ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen toimintasuunnitelman tavoitteena on tukea Turun kaupungin perusopetuksen toimintakulttuurin muutosta kohti ekologisesti kestävämpää elämäntapaa sekä vahvistaa oppilaiden ilmastonmuutoksen hillintään ja siihen sopeutumiseen liittyviä tietoja, taitoja ja asenteita. Toimintasuunnitelma otetaan osaksi perusopetuksen toimintakulttuuria ja toimintasuunnitelmaan kirjataan konkreettiset koulukohtaiset toimenpiteet sekä toimijat. Tavoitteena on huomioida kestävyys- ja ilmastoteemat systemaattisesti opetuksessa ja kaikessa koulun toiminnassa.

Suunnitelman avulla koulun toimintakulttuuria ja oppimisympäristöjä kehitetään vahvistamaan arjen ilmasto- ja kestävyyskasvatusta. Tavoitteen saavuttamiseksi tulee opettajat ja koulun muu henkilöstö sekä oppilaat sitouttaa ja osallistaa konkreettisten toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kouluyhteisöt kehittävät toimintakulttuuriaan kokonaisvaltaisesti tukemaan Agenda2030-tavoitteiden saavuttamista Turun kaupungissa. Tavoitteena on saada aikaan pysyviä toiminnallisia ja rakenteellisia kestävää tulevaisuutta edistäviä muutoksia koulujen toimintakulttuurissa.

Turun perusopetuksen ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen toimintasuunnitelma sekä oppiainekohtaiset sisällöt ja hyvät käytännöt (tempaukset, kampanjat, kilpailut, arjen pienet ja isot ilmastoteot) juurrutetaan osaksi koulujen opetus- ja vuosisuunnitelmia. Toimintasuunnitelma perustuu Turun kaupungin ilmasto-ohjelmiin ja edistää Hiilineutraali Turku 2029 -ohjelman tavoitteita, joten niiden ylläpidolle ja jatkokehittämiselle on kaupungin strategiaan perustuva tuki.

OPS: Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen

Ympäristön suojelemisen merkitys avautuu omakohtaisen luontosuhteen kautta. Oppilaat oppivat arvioimaan median vaikutuksia ja käyttämään sen mahdollisuuksia. Kokemusten kautta oppilaat oppivat vaikuttamista, päätöksentekoa ja vastuullisuutta. Samalla he oppivat hahmottamaan sääntöjen ja sopimusten sekä luottamuksen merkityksen. Osallistuessaan sekä koulussa että sen ulkopuolella oppilaat oppivat ilmaisemaan omia näkemyksiään rakentavasti. He oppivat työskentelemään yhdessä ja saavat tilaisuuksia harjoitella neuvottelemista, sovittelemista ja ristiriitojen ratkaisemista sekä asioiden kriittistä tarkastelua. Oppilaita kannustetaan pohtimaan ehdotuksiaan eri osapuolten yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon sekä oikeudenmukaisen kohtelun ja kestävä elämäntavan näkökulmista.

Perusopetuksen aikana oppilaat pohtivat menneisyyden, nykyisyyden ja tulevaisuuden välisiä yhteyksiä sekä erilaisia tulevaisuusvaihtoehtoja. Heitä ohjataan ymmärtämään omien valintojen, elämäntapojen ja tekojen merkitys paitsi itselle, myös lähiyhteisöille, yhteiskunnalle ja luonnolle. Oppilaat saavat valmiuksia sekä omien että yhteisön ja yhteiskunnan toimintatapojen ja -rakenteiden arviointiin ja muuttamiseen kestävä tulevaisuutta rakentaviksi. (OPS, 24)

Oppiva yhteisö ottaa kaikessa toiminnassaan huomioon kestävä elämäntavan välttämättömyyden. Arjen valinnoillaan ja toimillaan koulu ilmentää vastuullista suhtautumista ympäristöön. Raaka-aineita, energiaa ja luonnon monimuotoisuutta tuhlaavia materiaalivalintoja ja toimintatapoja muutetaan kestäviksi. Kestävä elämäntavan aineettomien tekijöiden merkitystä hyvinvoinnille korostetaan ja niille annetaan aikaa ja näkyvyyttä päivittäisessä koulutyössä. Oppilaat ovat mukana suunnittelemassa ja toteuttamassa kestävä arkea. Oppiva yhteisö rakentaa toivoa hyvästä tulevaisuudesta luomalla osaa-misperustaa ekososiaaliselle sivistykselle. Realistinen ja käytännöllinen asenne hyvän tulevaisuuden edellytysten muovaamiseen vahvistaa kasvamista vastuullisuuteen yhteisön jäsenenä, kuntalaisina ja kansalaisina. Se rohkaisee oppilaita kohtaamaan avoimesti ja uteliaasti maailman moninaisuutta sekä toimimaan oikeudenmukaisemman ja kestävämmän tulevaisuuden puolesta. (OPS, 29)

Paikallisena erityispiirteenä Turun perusopetuksessa painotetaan laaja-alaista osaamiskokonaisuutta Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävä tulevaisuuden rakentaminen (L7). Kestävä tulevaisuuden rakentamisessa keskeinen oppimistavoite on, että oppilas ymmärtää omien valintojensa vaikutukset paikallisen luonto- ja kulttuuriympäristön säilymiseen sekä ottaa ekososiaalista vastuuta Turun saariston tulevaisuudesta. Perusopetuksessa toteutetaan tähän teemaan liittyviä monialaisia oppimiskokonaisuuksia.

Elämyspolku osana kestävyyskasvatusta

Turun kaupungin perusopetuksessa toteutetaan Elämyspolkua. Elämyspolku on koulun ulkopuolella tapahtuvan oppimisen suunnitelma, joka mm. tukee laaja-alaisen osaamisen tavoitteita ja ilmiöpohjaista oppimista. Elämyspolkuun kuuluvien retkien ja vierailujen puitteissa oppilas saa ympäristöön ja kestävään kehitykseen liittyviä kokemuksia, joten polun seuraaminen edesauttaa ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen toteutumista Turun kouluissa.

Ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen puitteet Syvälahdessa

Syvälahden koulu on vuonna 2018 toimintansa aloittanut n. 600 oppilaan yhtenäiskoulu. Perustamisesta saakka koulun perusarvoihin on kuulunut yhteisöllisyys. Sosiaalisella kestävyydellä onkin suuri merkitys Syvälahden arjessa ja toimintakulttuurissa.

Luonto on oppimisympäristö, joka sekä edesauttaa oppimista että vahvistaa yhteistyö-, vuorovaikutus- ja tunnetaitoja. Luonnossa oleilu edistää sekä fyysistä että mielenterveyttä. Ekologisen kestävyuden kannalta on ensiarvoisen tärkeää, että oppilaille muodostuu vahva luonto- ja ympäristösuhde. Suhteen muodostumiseksi vuorovaikutus luonnon kanssa on välttämätöntä. Syvälahdessa ympäröivää luontoa on hyödynnetty opetuksessa koulun valmistumisesta lähtien, ja ulkona oppimista pyritään jatkossa lisäämään edelleen.

Ulkotilojen hyödyntäminen ja erilaisiin luonnonympäristöihin tutustuminen on Syvälahdessa helppoa. Koulun välittömästä läheisyydestä löytyy kallioita sekä monipuolista metsää. Merenrantaan on vain pieni kävelymatka. Lähimetsistä löytyy pururata, ulkokuntosali sekä parikin grillikotaa, joita on mahdollista hyödyntää oppilaiden kanssa. Vanhempainyhdistys on hankkinut koulun käyttöön mm. kirjoitus- alustoja ja tarppeja, joita voi ottaa mukaan retkille. Koulussa (tarkempi paikka, kun toteutettu) on KeKe-kaappi, jonne on koottu erilaisia kestävyyskasvatuksessa hyödynnettäviä tarvikkeita.

Syvälahden koululta on hyvät bussiyhteydet Turun keskustaan. Myös kevyenliikenteenväylät mahdollistavat turvallisen kulkemisen lähialueilla. Syvälahti toteuttaaakin aktiivisesti sekä Elämyspolkuun kuuluvia että muita retkiä ja vierailuja.

Ilmasto- ja kestävyyskasvatuksen toimintamalli Syvälahdessa

Ilmasto- ja kestävyyskasvatusta lähdetään Syvälahdessa vahvistamaan askel kerrallaan, jotta toimintaan pystytään sitoutumaan pitkäkestoisesti. Tavoitteena on:

a) Ekososiaalinen toimintakulttuuri

Lähtökohtana on koulun oma toimintakulttuuri. Koulun arjessa mallinnetaan kestävää elämäntapaa jatkuvasti, mm. mm materiaalivalinnoilla ja materiaalien tehokkaalla hyödyntämisellä, kierrättämällä ja lajittelemalla, veden-, sähkön- ja tavaran kulutusta vähentämällä sekä kohtelemalla kaikkia kunnioittavasti ja tasa-arvoisesti.

b) Kestävyysnäkökulmien huomioiminen kaikissa oppiaineissa ja luokka-asteilla

Jokainen opettaja tutustuu toimintasuunnitelmaan ja pyrkii huomioimaan sen osa-alueita omassa opetuksessaan, sekä sisällöllisesti että toimintatavoilla (esim. lisäämällä opetusta ulkona). Esim. kortteleitain tai luokanohjaajatiimeissä voidaan suunnitella yhteisiä tavoitteita tai painopisteitä. Materiaaleja, kouluvierailijoita ym. vinkkejä ja linkkejä löytyy toimintasuunnitelman liitteestä 2.

c) Kestävyystiimi (alias keke-tiimi, ekotiimi, maailmanpelastajat, ympäristöministeriö, tulevaisuuden turvaajat, pallon suojelijat, vihreä senaatti...) ja vuoden teema:

Kouluun perustetaan kestävyystiimi (aluksi 2.-6.lk), joka toimii oppilaskunnan tavoin, mutta kestävyysasioihin painottuen. Vaaleissa, jotka pidetään toukokuussa, valitaan 1.-5. luokka-asteilta 1-2 oppilasta. Tiimissä on mukana yksi opettaja. Tiimi kokoontuu esim. joka toinen viikko.

Tiimi aloittaa työnsä toukokuussa vaalien jälkeen, valitsee seuraavan vuoden teeman ja tekee alustavaa suunnittelua. Teema hyväksytään/annetaan tiedoksi opekokouksessa, jolloin myös opettajat voivat

huomioida teeman opetuksessaan. Teema voi olla esim. koulun energiankulutuksen vähentäminen, vesistöihin tutustuminen, kuluttajietoisuuden lisääminen, syrjinnän ehkäiseminen tms.

Elokuussa tiimi tekee mahdollisen alkukartoituksen vuoden teemaan liittyen, asettaa tavoitteita ja tekee tarkempia suunnitelmia. Joulun ja hiihtoloman välillä tehdään väliarviointi, ja huhtikuussa loppukartoitus.

d) Vuosikellon mukaiset teemapäivät (liite 1)

Henkilöstö käy vuosikellon vuosittain läpi touko- tai elokuun vesossa, ja esim. kortteleittain/aineryhmittäin valitaan mitkä teemapäivät/viikot huomioidaan milläkin luokka-asteella lukuvuoden aikana. Samalla voidaan jakaa vastuut, esim. kuka suunnittelee mitäkin.

e) Tapahtumat

Koulussa järjestetään vuosittain keväinen siivousviikko, jonka aikana luokat keräävät roskaa koulun pihalta ja lähiympäristöstä. Siivouspäivän lisäksi pyritään toteuttamaan jokaiselle ikäluokalle vähintään yksi toiminnallinen tapahtuma (esim. vieraslaji-, ennallistamis- tai linnunpönttötalkoot, yhteistoimintaa vanhusten kanssa tai luokan/koulun tavaravaihtopäivä). Tapahtumia voidaan suunnitella ja toteuttaa lukuvuosittain, tai pyrkiä rakentamaan toistuva vuosittainen rytmi (tietty tapahtuma/luokka-aste). Tapahtumavinkkejä ja mahdollisia yhteistyötahoja löytyy liitteestä 2.

Hyväntekeväisyystempaukset ovat erittäin tehokas keino tukea yhteisöllisyyttä sekä vahvistaa oppilaiden empatiakykyä. Luokittaisten tapahtumien lisäksi pidemmän aikavälin tavoitteena onkin luoda Syvälahden kouluun vuosittainen hyväntekeväisyystempaus -perinne. Tempaus voidaan suunnitella ja toteuttaa yhteistyössä kestävyystiimin, oppilaskunnan ja vanhempainyhdistyksen kanssa.

Suunnitelman sisältö, teemat ja liitteet

Seuraavilla sivuilla on esimerkkejä oppiaineiden sisällöistä ja käytänteistä eri luokka-asteille seuraavista teemoista:

1. Luontosuhteen vahvistaminen
2. Ilmasto-osaaminen
3. Kiertotalous
4. Hyvinvointi ja turvallisuus / sosiaalinen kestävyys
5. Minä ja kulttuuri

Suunnitelman liitteinä on vuosittain päivitettävä Syvälahden koulun kestävyyskasvatuksen vuosikello (Liite 1) sekä Vinkit ja linkit (Liite 2), josta löytyy erilaisia ideoita sekä potentiaalisia yhteistyötahoja vierailuja ja tapahtumia ajatellen.

©Mirja Aho

Perusopetuksen kestävyysosaamisen tavoitteet ja niihin liittyvät oppiainekohtaiset sisällöt		
lk.	Teema & tavoitteet	Esimerkkejä eri oppiaineiden sisällöistä ja käytänteistä
1–2	<p>Luontosuhteen vahvistaminen:</p> <p>Luontosuhteen muodostuminen on alkuopetuksessa keskeisessä roolissa. Luontosuhde vahvistuu, kun lapsi saa elämyksellisiä kokemuksia luonnossa toimien. 1.–2.-luokilla hyödynnetään Syvälahden koulun lähiympäristöä säännöllisesti eri oppiaineissa ulkona opiskellen.</p> <p>Oppilaita kannustetaan ihmettelyyn ja uteliaisuuteen, luonnossa oleskelusta nauttimiseen sekä moniaistiseen ympäristön havainnointiin ja tutkimiseen.</p>	<p>KAIKKI OPPIAINEET: Lähiluontoretkien ja ulkotuntien puitteissa hyödynnetään mm. lähiympäristön metsiä, ja lapsille tarjotaan monipuolisia kokemuksia ja elämyksiä eri aisteja käyttäen. Samalla vahvistetaan lasten motorisia taitoja erilaisissa maastoissa eri vuodenaikoina. Osallistutaan oman lähiympäristön tilan sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistämiseen.</p> <p>SUK: Luontosanat (kirjoittaminen, lukeminen) ja luontoaiheiset sadut ja runot, vuodenaikoihin ja ympäristöön liittyvät tarinat. Otetaan luonto taiteen kohteeksi, välineeksi ja ympäristöksi. (runot, tarinat, draama).</p> <p>MA: Toiminnallista matematiikkaa luokassa ja luonnossa, luonnosta löytyvää symmetriaa, luontoon liittyviä ongelmanratkaisu- ja päättelytehtäviä.</p> <p>YM: Hyödynnetään lasten luontaista uteliaisuutta. Tutkitaan, ihmetellään ja havainnoidaan luonnon ominaispiirteitä, ilmiöitä ja ominaisuuksia kaikkina vuodenaikoina (kasvit, eläimet, jäljet jne.). Tutustutaan elolliseen ja elottomaan luontoon. Tutustutaan erilaisiin eläimiin ja kasveihin ja luokitellaan niitä. Kasvatetaan kasveja ja seurataan niiden kasvua. Keskustellaan jokaisenoikeuksista ja luonnonrauhasta. Vierailaan biologisessa museossa (Elämyspolku 1.lk) sekä Ruissalon luontokoulussa (Elämyspolku 2.lk). Pyritään saamaan Luontoliiton edustaja vetämään Lähimetsätuokio. (https://luontoliitto.fi/tilaa-kouluvierailu/)</p> <p>VIERAAT KIELET: Aiheina luontosanat ja laulut, ulkona harjoitellen värit, numerot, yksinkertaiset sanat, leikit.</p> <p>KU&KÄ: Piirrookset ja maalaukset luontohavainnoista, tutustutaan luontoaiheisiin taideteoksiin, luonnon väri maailma, luonnonmateriaalit, maataide, kierrätysmateriaalit, majanrakennus</p> <p>LI: Luontoliikunta, pelit ja leikit erilaisissa maastoissa, tutustutaan millaisia mahdollisuuksia luonto ja metsä tarjoavat liikkumiseen, majanrakennus, lähiluontoretket</p> <p>MU: Luontoaiheiset laulut, luonnon rytmit, luonnon ja ympäristön äänimaisemat, hiljaisuus, soittimet luonnon materiaaleista</p>

<p>Ilmasto-osaaminen:</p> <p>Kriittinen ja tutkiva ajattelu: Oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset ohjaavat oivaltamiseen, uuden löytämiseen, mielikuvituksen käyttöön ja oppimisen iloon. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja rohkaistaan kyseenalaistamaan.</p>	<p>KAIKKI OPPIAINEET: tutkivan ajattelun kehittymisen tukeminen</p> <p>MA: Kestävyys- ja luontoaiheista laskuja ja ongelmanratkaisutehtäviä, yksinkertaisia diagrammeja, tiedonhankintaa erilaisista lähteistä.</p> <p>YM: Harjoitellaan tutkimisen ja toimimisen taitoja ulkona, esim. pihan eliöt, säätila ja veden olomuodot. Tutustutaan ravinnon tuotannon ja juomaveden alkuperään. Harjoitellaan ymmärtämään ympäristöä kuvaavia malleja (esim. veden kiertokulku).</p> <p>LI: Tutustutaan ilmiöihin leikkien kautta (esim. veden olomuodot, aurinko ja jäämies, ravintoketjuleikit)</p>
<p>Kiertotalous:</p> <p>Kiertotalouden opetus pidetään ensimmäisillä luokka-asteilla kevyenä ja käytännölläheisenä. Aiheesta keskustellaan ja arjessa mallinnetaan kestäviä käytänteitä esimerkiksi yhteiskunnan toimintaan, hävikkiruokaan, kierrätykseen ja resurssien tehokkaiseen käyttöön liittyen.</p> <p>Ohjataan oppilaita toimimaan vastuullisesti (kriittinen kuluttajuus, taloudellisuus, kohtuullisuus ja ympäristön huomioon ottaminen arjessa).</p>	<p>YM: Omista ja luokan yhteisistä tavaroista huolehtiminen, koulun kestävään toimintakulttuuriin tutustuminen: jätteiden lajittelu, materiaalit, vedenkulutus, säästäväisyys ja huolellisuus. Keskustellaan sopivan ruokamäärän ottamisesta, kiinnitetään huomiota hävikkiruoan vähentämiseen. Omalla toiminnalla vähennetään syntyvää jätettä, opitaan kierrättämään tavaroita sekä tunnistamaan materiaaleja ja lajittelemaan jätteitä. Osallistutaan pihasiivoustalkoisiin.</p> <p>UE/ET: Pohditaan omien tekojen merkitystä itselle, muille ihmisille sekä omalle lähiympäristölle. Tutustutaan erilaisiin ammatteihin, käydään ostosretkellä sekä pohditaan erilaisia tarpeita ja toiveita esim. Meidän perheemme -oppimateriaalin avulla (https://nuortennyt.fi/palvelu/meidan-perheemme/).</p> <p>KU&KS: Hyödynnetään askarteluissa luonnon- ja kierrätysmateriaaleja. Ohjataan taloudelliseen materiaalin käyttöön (paperin/kankaan leikkaus reunasta yms.).</p>

<p>Hyvinvointi ja turvallisuus / sosiaalinen kestävyys</p> <p>Hyvinvointi ja turvallisuus ovat keskeisiä opeteltavia ja harjoiteltavia aiheita alkuopetuksessa.</p> <p>Oppilaat oppivat kestävän elämän perustaitoja: yhdessä toimiminen, tunnetaidot, empatiakyky, oikeudenmukaisuus, ympäristön arvostaminen ja kunnioittaminen. Ohjataan oppilaita arvostamaan erilaisuutta</p> <p>Koulun ekososiaalinen, kestävä toimintakulttuuri esimerkkinä.</p>	<p>KAIKKI OPPIAINEET:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Harjoitellaan aktiivisesti sosiaalisia ja tunnetaitoja sekä ristiriitojen ratkaisemista. Totutaan onnistumisiin ja epäonnistumisiin, voittoihin ja häviöihin Harjoitellaan ilmaisemaan tunteita toiset huomioon ottaen. • Opetellaan tunnistamaan kiusaamista omassa ja toisten käyttäytymisessä sekä tapoja kiusaamisen ehkäisemiseksi ja selvittämiseksi. • Harjoitellaan toimimaan kaikkien ryhmän jäsenten kanssa ja kunnioittamaan erilaisuutta. • Sovitaan sääntöjä ja pohditaan niiden merkitystä. Harjoitellaan yksinkertaisia sääntöjä arjessa, peleissä ja leikeissä. Keskustellaan yhteisistä tavaroista ja tiloista huolehtimisen merkityksestä. • Tutustutaan elämän perusedellytyksiin ravinnon, veden, ilman, lämmön, puhtauden ja unen osalta. Keskustellaan niiden sekä liikunnan merkityksestä hyvinvointiin. • Harjoitellaan turvallista liikennekäyttäytymistä, erityisesti koulumatkoja painottaen. Opetellaan tunnistamaan liikenteen vaaratilanteita. • Harjoitellaan turvallista TVT:n käyttöä. • Harjoitellaan turvataitoja, esim. opetellaan kunnioittamaan fyysistä koskemattomuutta. • Pohditaan tekoja ja niiden seurauksia sekä vastuuta toisista ihmisistä, ympäristöstä ja luonnosta. Keskustellaan kuluttamisen, liikkumisen ja ravinnon merkityksestä ympäristön kannalta. • <i>Vierailaan vanhainkodissa ja luetaan ikäihmisten kanssa, esiinnyttään vanhuksille tms. yhteisöllistä toimintaa oman kouluyhteisön ulkopuolella.</i>
<p>Minä ja kulttuuri</p>	<p>KU: käsitellään taideteoksiin ja niiden kokemiseen liittyvää kulttuurista moninaisuutta.</p> <p>UE/ET: Tutustutaan oman luokan oppilaiden kulttuurisiin taustoihin. Tutustutaan erilaisiin tapoihin viettää vuodenkiertoon ja elämänkaareen liittyviä juhlia.</p> <p>AI: Tutustutaan kotimaiseen ja ulkomaiseen lastenkirjallisuuteen. Keskustellaan suomalaisuudesta. Tutustutaan lastenkulttuurin osa-alueisiin kuten pihaleikkeihin, sanaleikkeihin, loruihin ja runoihin.</p>

lk.	Teema & tavoitteet	Esimerkkejä eri oppiaineiden sisällöistä ja käytänteistä
3–4	<p>Luontosuhteen vahvistaminen: Tuetaan oppilaiden luontosuhteen kehittymistä monipuolisen ulko-opetuksen avulla. Tutustutaan kotiseudun luontoon ja sen ominaispiirteisiin sekä tutkitaan luontoa ja ympäristöä monialaisesti. Ohjataan oppilaita arvostamaan ympäristön monimuotoisuutta.</p> <p>Edistetään oppilaiden kriittisen ajattelun taitojen kehittymistä sekä rohkaistaan oppilaita mielipiteiden ilmaisuun, osallistumiseen ja vaikuttamiseen omassa luokassa ja koulun toiminnassa (yhteistyö, päätöksenteko).</p>	<p>KAIKKI OPPIAINEET: luonto tärkeänä oppimisympäristönä, pidetään oppitunteja ulkona hyödyntäen erilaisia lähiympäristön kohteita (metsä, niitty, ranta).</p> <p>SUK: Omat tarinat luonnosta/havainnoista, keskustelut: omista kokemuksista ja havainnoista kertominen, toisten kuunteleminen, elämäntavat. Otetaan luonto taiteen kohteeksi ja välineeksi (runot, tarinat, draama). Pyritään saamaan Luontoliiton edustaja vetämään Tapaus Takametsä -draamavierailu (https://luontoliitto.fi/tilaa-kouluvierailu/).</p> <p>MA: Toiminnallista matematiikka luokassa ja luonnossa, tehtäväkortteja ulos ja sisälle, luonto- ja keke-aiheisia sanallisia tehtäviä</p> <p>YM: Luonnon havainnointi, tutkiminen, sää, ilmansuunnat, kotiseudun luonto. Tutustutaan erilaisiin elinympäristöihin ja eliöihin sekä harjoitellaan lajintunnistusta. Harjoitellaan (digi)kasvion tekemistä. Tutustutaan maa- ja kallioperään, jääkauden vaikutuksiin ja Suomen maisematyyppeihin. Tutustutaan jokaisenoikeuksiin, opetellaan erottamaan elollinen ja eloton luonto. Osallistutaan Ruissalon luontokouluun (Elämyspolku 3. ja 4.lk). Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan vieraslajitalkoisiin yhteistyössä esim. kaupungin, luonnonsuojeluliiton tai Luontoliiton kanssa.</p> <p>KU&KÄ: Luonto aiheena, luonnonmateriaalit, kierrätysmateriaalit, uusiokäyttö, luontohavainnot kuviksi/veistoksiksi, taiteentekoa luontoon (maataide, savikasvot puulle)</p> <p>LI: Luontoliikunta, kartat, ilmansuunnat, suunnistus (luonto- ja keke-teemaisia tehtävärasteja), jokaisenoikeudet, majanrakennus</p> <p>MU: Luonnon äänet, omat soittimet kierrätys-/luonnonmateriaaleista, luonto musiikissa</p>
	<p>Ilmasto-osaaminen:</p> <p>Kriittinen ja tutkiva ajattelu: Oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset ohjaavat oivaltamiseen, uuden löytämiseen, mielikuvituksen käyttöön ja oppimisen</p>	<p>KAIKKI OPPIAINEET: Tutkivan ajattelun kehittymisen tukeminen; luetun ymmärtäminen, monilukutaito, media-kriittisyys, matemaattiset kuvaajat</p> <p>SUK: Vahvistetaan luetun ymmärtämisen taitoja sekä monilukutaitoa. Tutustutaan ilmastonmuutokseen liittyviin teksteihin, joiden avulla pyritään vahvistamaan oppilaiden toiveikkuutta ja oman toiminnan mahdollisuuksia. (Esim. SUK Huima4).</p>

<p>iloon. Leikkiin perustuvien ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla viritetään uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja rohkaistaan kyseenalaistamaan.</p>	<p>YM: Opitaan ilmastonmuutoksen syitä, seurauksia ja keinoja torjua ilmastomuutosta. Huomiota kiinnitetään erityisesti keinoihin ja tuodaan esiin onnistumisia. Tehdään erilaisia pienimuotoisia tutkimuksia.</p>
<p>Kiertotalous:</p> <p>Vahvistetaan oppilaiden kestävän elämäntavan taitoja: ympäristövastuullinen arki (omat valinnat, elämäntavat ja teot ja niiden merkitys itselle, lähiyhteisölle, luonnolle & ympäristölle)</p>	<p>YM: Tutustutaan veden olomuotoihin ja kiertokulkuun sekä puhtaan veden merkitykseen. Tutustutaan ilmaan, ilmansaasteisiin ja tuuleen sekä puhtaan ilman merkitykseen. Tutustutaan ravinnontuotantoon ja sen ympäristövaikutuksiin. Opetellaan sähkö- ja paloturvallisuutta sekä tuotteiden turvallista käyttöä. Kutsutaan Lounais-Suomen jätehuolto pitämään oppitunti jätteen synnyn ehkäisyyn opastaen (Elämyspolku).</p> <p>YH&UE/ET: Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan, rohkaistaan oppilaita toimimaan vastuullisesti aktiivisena osana yhteiskuntaa ja harjoitellaan ympäristön kannalta kestäväällä tavalla toimimista Nuorten yrittäjyys ja talous -oppituntien avulla (https://nuortennyt.fi/opettajille/). Pyritään saamaan kestävyteen liittyvän ammatin edustaja kertomaan työstään tai käydään tutustumassa tällaiseen työpaikkaan (Elämyspolku/ammattitutuksi).</p> <p>VIERAAT KIELET: sanastoa (jätteet, kierrätys, lajittelu), sanakortit ulkona</p>
<p>Hyvinvointi ja turvallisuus / sosiaalinen kestävyys:</p> <p>Oppilaat oppivat kestävän elämän perustaitoja: yhdessä toimiminen, tunnetaidot, empatiakyky, oikeudenmukaisuus, ympäristön arvostaminen ja kunnioittaminen. Ohjataan oppilaita arvostamaan erilaisuutta.</p> <p>Koulun ekososiaalinen, kestävä toimintakulttuuri esimerkkinä.</p>	<p>KAIKKI OPPIAINEET: yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen</p> <p>YM: Opitaan arjen tapojen ja rutiinien merkityksestä terveyteen ja hyvinvointiin. Opitaan turvataitoja vesillä ja liikenteessä. Harjoitellaan turvallista liikkumista lähiympäristössä. Opetellaan ensiaputaitoja. Kutsutaan avuksi esim. ammatti-instituutin opiskelijoita vetämään rasteja. Arjen teot ja vastuullisuus, koulun kestävä toimintakulttuuri, yhteiset projektit ja tutkimukset (vaikuttaminen, osallisuus),</p> <p>Vierailu vanhainkodissa esim. lautapeliä merkeissä?</p> <p>UE/ET: Eettinen pohdinta, omat kysymykset, toisten näkemysten huomioiminen</p>
<p>Minä ja kulttuuri:</p>	<p>SUK: Tutustutaan suomalaiseen kulttuuriin (historiaa, merkkihenkilöitä, taiteet, urheilu, ruoka yms). Tutustutaan oman luokan oppilaiden kulttuurisiin taustoihin. Tutustutaan Suomen ja sen lähialueiden vähemmistöihin ja niiden kulttuuriin.</p>

lk.	Teema & tavoitteet	Esimerkkejä eri oppiaineiden sisällöistä ja käytänteistä
5–6	<p>Luontosuhteen vahvistaminen: Vahvistetaan oppilaiden kestävyysosaamista, ympäristötietoisuutta, luonnontuntemusta ja eettistä ajattelua. Tuetaan oppilaiden myönteisen luonto- ja ympäristösuhteen vahvistumista,</p> <p>Tuetaan kriittisen ja tutkivan ajattelun kehittymistä kannustamalla oppilaita tutustumaan monimuotoisiin ja -puolisiin teksteihin, arvioimaan erilaisia tietolähteitä/medioita sekä ratkaisemaan monialaisia ikäkaudelle sopivia ongelmanratkaisutehtäviä.</p> <p>Vahvistetaan vuorovaikutus- ja yhteistyötaitoja sekä kannustetaan oikeudenmukaisuuteen, osallistumiseen ja vaikuttamiseen yhteisön jäsenenä (yhteisöllisyys, myönteiset kokemukset vaikuttamisesta, erilaiset vaikuttamisen tavat).</p>	<p>KAIKKI OPPIAINEET: luonto tärkeänä oppimisympäristönä</p> <p>SUK: Tekstiaineistot: keke-teemaiset tekstit: käsitteet (kertoja, aihe, teema). Tekstien tuottaminen: luontorunot, kuvailevat tekstit (luontohavainnot jne.), mielipidekirjoitus. Otetaan luonto taiteen kohteeksi ja välineeksi (runot, tarinat, draama)</p> <p>YM: Pohjoismaiden luonto. Itämeri, Suomen vesistöt, lähivedet, vesistöjen suojelu. Kasvio, tutustutaan erilaisiin elinympäristöihin ja eliöihin, opitaan lisää lajintunnistusta, opitaan luonnonsuojelun merkityksestä ja keinoista. Kutsutaan Luontoliiton edustaja vetämään Itämerivierailu (https://luontoliitto.fi/tilaa-kouluvierailu/). Pyritään osallistumaan esim. perinnemaisema- tai ennallistamistalkoisiin yhteistyössä kaupungin, luonnonsuojeluliiton, John Nurmisen säätiön tai Luontoliiton kanssa.</p> <p>A1/A2-KIELET: Ulkona oppiminen (kohteiden nimeäminen luontoympäristössä, eri sanaluokat, havainnot), sanastoa (Suomen luonto, Pohjoismaat, maanosat, vesistöt, yleisimmät puut, linnut), omat ja luetut tekstit (luonto, havainnot, kestävyysteemat ja niihin liittyvät tehtävät)</p> <p>B1 Sanastoa</p> <p>KU&KS: Luonto taiteen aiheena, taidetta luonnossa, kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen.</p> <p>LI: Luontoliikunta, pyöräretket, suunnistus (luonto- ja keke-teemaisia tehtävärasteja), kestävä liikkuminen, liikunta ja hyvinvointi, perinnemaisema- tai ennallistamistalkoot</p> <p>MU: Luonnon soittimet, luonnon äänet, luonnon vaikutus musiikin syntyyn ja historiaan</p>
	Ilmasto-osaaminen:	KAIKKI OPPIAINEET: kriittisen ja tutkivan ajattelun kehittymisen tukeminen

<p>Kriittinen ja tutkiva ajattelu: Oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset ohjaava oivaltamiseen, uuden löytämiseen, mielikuvituksen vahvistumiseen ja oppimisen iloon. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla vahvistetaan uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja rohkaistaan kyseenalaistamaan.</p>	<p>MA: matskakortit ja -tehtävät ulos, kerätään tietoja lähiympäristöstä ja laaditaan tilastoja (ymp-linkitys), pinta-alojen laskeminen (pallokenttä, viheralue, metsä, parkkipaikka jne.), suurempien pinta-alan yksiköiden hahmottaminen lähiympäristössä (m², aari, ha, km²), koordinaatistotehtävät ja lukujonotehtävät toiminnallisesti ulkona, prosenttilaskut (esim. lahopuun määrä, jonkin puulajin osuus, linnut), negatiivinen luku (lämpötila)</p> <p>YM: Ilmakehä, sen merkitys ja suojeleminen. Uusiutuvat ja uusiutumattomat energianlähteet sekä niiden merkitys ilmasto-ongelmissa.</p> <p>SUK: Uutisia eri maanosista (mistä maanosista uutisoidaan, minkä laajuisesti jne.)</p> <p>HI/YH: vaikuttaminen & osallisuus koulussa sekä yhteiskunnassa, omat vaikutusmahdollisuudet, muinaiset maanviljelyskulttuurit/kaupungistuminen (näiden vaikutukset nykypäivään)</p>
<p>Kiertotalous:</p> <p>Opetuksessa korostetaan monimuotoisuuden arvostamista, ympäristövastuullista toimintaa/elämäntapaa/kuluttajuutta ja kestävä hyvinvoinnin edistämistä.</p>	<p>YM: Erilaiset elinkeinot. Aineettomat ja aineelliset sekä uusiutuvat ja uusiutumattomat luonnonvarat. Ruoantuotannon ja ruokailuvalintojen kestävyys. Vesistöjen suojeleminen.</p> <p>Tutustutaan yhteiskunnan toimintaan, rohkaistaan oppilaita toimimaan vastuullisesti aktiivisena osana yhteiskuntaa ja harjoitellaan ympäristön kannalta kestävällä tavalla toimimista Nuorten yrittäjyys ja talous -oppituntien avulla (https://nuortenny.fi/opettajille/). Järjestetään linnunpönttö- tai hyönteishotellitalkoot luokkaretkien rahoittamiseksi.</p> <p>6. luokka osallistuu Yrityskylään. Yrityskylän puitteissa opitaan vastuullista kuluttamista ja taloudellista kestävyttä.</p>
<p>Hyvinvointi ja turvallisuus / sosiaalinen kestävyys:</p> <p>Oppilaat oppivat kestävä elämän perustaidot: yhdessä toimiminen, tunnetaidot, empatiakyky, oikeudenmukaisuus, ympäristön arvostaminen ja kunnioittaminen. Ohjataan oppilaita arvostamaan erilaisuutta</p>	<p>KAIKKI OPPIAINEET: yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen</p> <p>YM: Kestävyys- ja ympäristöteemoihin linkitetty tunteiden tunnistaminen, ilmaisu, käsittely, syy-seuraussuhteet luonnossa ja ympäristössä. Ihmiskeho ja sen hyvinvointiin vaikuttavat asiat. Murrosikä, päihteet, seksuaalisuus, erilaiset sukupuolikäsitykset. Vastuu itsestä ja muista.</p> <p>UE/ET: Ihmisarvoon, luonnon vaalimiseen ja elämän kunnioittamiseen liittyvät teemat. Oppilaiden omat valinnat ja toiminnan taustalla vaikuttavat arvot, luonnon ja ihmisen tulevaisuus sekä kestävä kehitys. Vahvistetaan empatiaa ja sosiaalisia taitoja esim. toteuttamalla oppilaiden itsensä suunnittelema hyvän mielen tempaus (vinkkejä esim. https://gutsygo.fi).</p>

	Koulun ekososiaalinen, kestävä toimintakulttuuri esimerkkinä.	
	Minä ja kulttuuri:	HI/YH: Äppi-sovelluksen kanssa käydään tutustumassa Turun jokirantaan. Sovelluksen painopiste on historiassa, mutta samalla tutustutaan jokirannan luontokohteisiin ja luontoon liittyvään paikallishistoriaan. Tutustutaan eurooppalaisiin kulttuureihin.

Ik.	Teema & tavoitteet	Esimerkkejä eri oppiaineiden sisällöistä ja käytänteistä
7–9	<p>Luontosuhteen vahvistaminen:</p> <p>Ekologisten käsitteiden oppiminen, luonnontuntemuksen syventyminen, luonnon monimuotoisuuden ja sen merkityksen ymmärtäminen. Ympäristöherkkyyden vahvistuminen. Vahvan luonto- ja ympäristösuhteen rakentuminen.</p>	<p>BI: Luonnon monimuotoisuus ja sen merkitys ihmiselle, ympäristölle ja ekosysteemeille. Vesi- ja maaekosysteemit. Eliökokoelma/kasvio.</p> <p>LI/TE: Luontohyvinvointi. Luontoliikunta, ruokavalio, luonto ja hyvinvointi (mieli, keho). Kestävään ja vastuulliseen liikkumiseen kannustaminen. Erilaiset liikkumisympäristöt ja -mahdollisuudet (vrt. Kaupunkisuunnittelu).</p> <p>MU: Luonto- ja kestävyysteeman käsittely musiikin avulla, esim. luonto- ja ympäristöaiheiset laulut, kantaa otettava musiikki - musiikki kestävä kehityksen ja ympäristövastuun viestien välittämisessä. Luonto säveltäjien, sanoittajien, muusikoiden inspiraation lähteenä.</p>

<p>Ilmasto-osaaminen:</p> <p>Kriittinen ja tutkiva ajattelu: Oppilaiden omat kokemukset, havainnot ja kysymykset - oivaltaminen, uuden löytäminen, mielikuvitus, oppimisen ilo. Ongelmanratkaisu- ja tutkimustehtävien avulla vahvistetaan uteliaisuutta ja kiinnostusta ympäristön ilmiöitä kohtaan. Ohjataan hankkimaan tietoa erilaisista lähteistä ja rohkaistaan kyseenalaistamaan.</p> <p><u>Opettaja:</u></p> <p>Ohjaa oppilaita ympäristö- ja kestävyysosaamiseen liittyvien tietojen, taitojen ja arvojen omaksumisessa ja soveltamisessa elämän eri osa-alueilla niin yksilö- kuin yhteiskunnan tasolla.</p>	<p>KAIKKI OPPIAINEET: Kaikkien opettavien aineiden avulla tuetaan oppilaiden ympäristö- ja kestävyysosaamista ja valmiuksia toimia kestävä tulevaisuuden rakentajina.</p> <p>HI: Historian merkittävät tapahtumat ja henkilöt keke-näkökulmasta, teollinen vallankumous muutti maailman. Ympäristönsuojelun&-politiikan historia, Suomen historia: metsätalous sotien jälkeen jne. Kestävä kehityksen periaatteiden synty, kehityksen ymmärrys (historia>>nykyhetki>>tulevaisuus).</p> <p>GE: Ympäristön tila ja kestävä kehityksen haasteet maapallon eri alueilla, puhdas ilma, vesi ja ravinto (esiintyminen ja kestävä käyttö). Globalisaation vaikutus, alueelliset kehityskysymykset, ihmisoikeudet, alkuperäiskansat. Ihmisen toiminnan ja luonnonympäristön välinen vuorovaikutus. Ilmastonmuutoksen vaikutukset eri puolilla maailmaa, kestävä kulutustottumukset, tuotteiden elinkaari, kestävä kaupungit (työ, kaupankäynti, palvelut, teollisuus, kaupunkisuunnittelu), kestävä maankäyttö (maanviljely, kaivosteollisuus jne.), Agenda 2030, ajankohtaiset uutiset, geomedia-/karttataidot</p> <p>AI: Tekstit/artikkelit ympäristökysymyksiin ja kestävä kehityksen teemoihin liittyen, kielioppiasioiden opiskelu erilaisten keke-aiheiden avulla. Mielipidekirjoitukset, esseet, referaatit, keskustelut ja neuvottelut luonto- ja ympäristöaiheista, kestävästä elämäntavasta ja vastuullisesta kuluttamisesta. Tulevaisuuden hyvät uutiset (draama, tekstit, media), mainokset & viherpesu. Tiedonhaku ja erilaiset tietolähteet...</p> <p>MA: Luonto- ja ympäristöaiheet...ekologisten jalanjälkien laskeminen ja vertailu, energialaskut, ympäristötilastot, omat tutkimukset & mittaukset maastossa -> tulokset, taulukot, diagrammit, tilastot.</p> <p>BI: Luonnon monimuotoisuus ja sen merkitys ihmiselle, ympäristölle ja ekosysteemeille. Vesi- ja maaekosysteemit. Ravitsemusbiologia & kestävä ravinnontuotanto. Luonnonvarat. Ilmastonmuutoksen vaikutukset eri eliöihin ja ekosysteemeihin.</p> <p>YH: Kestävä kehityksen periaatteet ja tavoitteet (Agenda2030) ja niiden merkitys yhteiskunnassa, ympäristöpolitiikka (paikallinen, kansallinen, kansainvälinen), osallistuminen ympäristöprojekteihin ja yhteiskunnalliseen päätöksentekoon kestävä tulevaisuuden edistämiseksi, kansalaisvaikuttaminen, vastuullinen kansalaisuus, kestävä talous (kiertotalous, donitsitalous, jakamistalous), talouskasvun rajat?, kansainvälinen yhteistyö kestävä tulevaisuuden rakentamisessa, hyvinvointiyhteiskunta >> kulutusyhteiskunta</p> <p>KO: Kiertotalous, materiaalien ja energian kestävä käyttö kotitalouksissa. Kestävät ruokailutottumukset, kestävä kulutus, ruokailun ja kodinhoidon ympäristövaikutukset, ruokahävikki. Planetaarinen ruokavalio. Satokausikalenteri. Lähi- ja luomuruoka, oman ruoan kasvattaminen, luonnon antimet.</p>
---	--

<p>Kiertotalous:</p> <p>Kestävän kehityksen periaatteiden ja ympäristövastuun ymmärtäminen ja arvostaminen sekä niiden soveltaminen erilaisissa arjen tilanteissa. Tulevaisuuden positiivinen viisiointi ja ymmärrys systeemisen muutoksen tarpeesta. Oman toiminnan ja kulutustottumusten arviointi kestävyyden näkökulmasta ja pyrkimys kestävämpiin valintoihin. Kestävän elämäntavan omaksuminen ja käytäntöihin sitoutuminen.</p> <p>Osallistuminen kestävän kehityksen edistämiseen omassa yhteisössä ja laajemmin, esim. yhteiset ympäristöprojektit, oppilaskunta, nuorisovaltuusto jne. Omaehtoinen ja aktiivinen toimijuus kestävän tulevaisuuden rakentamiseksi.</p>	<p>Vieraat kielet: Muihin oppiaineisiin liittyvät ympäristö- luonto ja kestävyysaiheiset sanastot, tekstit, dokumentit, keskustelut ja tehtävät. Vesi- tai hiilijalanjälkilaskurit eri kielillä etc.</p> <p>BI: Bioteknologian mahdollisuudet kestävän kehityksen edistämiseksi, hiilijalanjälki. Kansalaistiede. Tutustuminen vedenpuhdistuslaitokseen (Elämyspolku 9.lk)</p> <p>KE: Kestävyys näkökulma kemiallisissa prosesseissa ja tuotteiden valmistuksessa, ekologiset ratkaisut kemian alalla, kierrätys ja uusiokäyttö kemian näkökulmasta, ympäristömyrkyt ja niiden vaikutukset ympäristölle, aineiden kierto luonnossa (erityisesti hiilenkierto), kasvihuoneilmiö (kasvihuonekaasut). LSJH tutustuminen Topinojaan (Elämyspolku 8.lk)</p> <p>KU: Kestävän kehityksen ja ympäristövastuun teemojen visuaalinen kuvaaminen, luontotaide, kantaa ottava taide, kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen. Luonto-, ympäristö- ja kestävyysteemat ja kantaa ottavuus kuvataiteessa, kuvataiteilijoiden inspiraation lähteenä.</p> <p>KS/KT: Kestävän kehityksen ja ekologisten valintojen huomioiminen käsitöiden suunnittelussa ja toteutuksessa. Kestävien materiaalien ja valmistusmenetelmien käyttö, kierrätys- ja luonnonmateriaalien hyödyntäminen, korjaaminen ja huolto.</p>

<p>Ilmasto- ja kiertotalousosaamisen vahvistuminen, kestävien ruokailutottumusten omaksuminen, kestävien tuotteiden valmistaminen, materiaalien ja energian kestävä käytön ymmärtäminen, ekologisten ja ekososiaalisten ratkaisujen etsiminen, eettisten kysymysten pohtiminen sekä yhteiskunnalliseen päätöksentekoon ja vaikuttamiseen liittyvän osaamisen vahvistuminen</p>	<p>FY: Kestävä energiantuotanto&-käyttö ja energian käytön vähentäminen & energiatehokkuus, uusiutuvat energialähteet ja niiden hyödyntäminen, sähköntuotanto,</p>
<p>Hyvinvointi ja turvallisuus / sosiaalinen kestävyys:</p> <p>Oppilaat oppivat kestävä elämän perustaitoja: yhdessä toimiminen, tunnetaidot, empatiakyky, oikeudenmukaisuus, ympäristön arvostaminen ja kunnioittaminen. Ohjataan oppilaita arvostamaan erilaisuutta</p> <p>Koulun ekososiaalinen, kestävä toimintakulttuuri esimerkkinä.</p>	<p>KAIKKI OPPIAINEET: Kaikkien opettavien aineiden avulla vahvistetaan yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja kestävyysasteisiin vastaamiseksi yhdessä muiden kanssa.</p>
<p>Minä ja kulttuuri:</p>	<p>UE/ET: Eettiset kysymykset kestävä kehityksen ja ympäristövastuun näkökulmasta. Erilaisiin uskontoihin ja maailmankatsomuksiin liittyvät arvot ja ympäristöetiikka, hyvä elämä.</p>

Liite 1: Syvälahden koulun kestävyyskasvatuksen vuosikello

Lukuvuosi: 20____-20____

Kortteli: _____

Lista on kerätty suunnittelun pohjaksi. Sitä päivitetään ja muokataan tarpeen mukaan. Kaikkiin teemapäiviin/viikkoihin ei ole tarkoitus osallistua, vaan kortteleittain valitaan mihin minäkin vuonna osallistutaan.

syyslukukausi	Mitä?	Mistä lisää tietoa?	Mukana!	Kuka vastaa?
elokuu				
	<i>Alkavan lukuvuoden keke-suunnittelua</i>		X	<i>keke-tiimi, opetiimit, yksittäiset opettajat</i>
heinäelo vaihde	Maailman ylikulutuspäivä	https://wwf.fi/uhat/ylikulutus/		
28.8.2024	Koulurauhan julistus	https://www.mll.fi/koulurauha/		
29.8.	Itämeripäivä			
31.8.2024	Suomen luonnon päivä	https://www.suomenluonnonpaiva.fi/		
syyskuu				
	<i>Alkukartoitus vuoden keke-temasta, tavoitteiden ja toiminnan suunnittelua</i>			<i>keke-tiimi</i>
8.9.	Kansainvälinen lukutaitopäivä	https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/yk-paivat/kansainvalinen-lukutaitopaiva		
viikko 37 20v-juhluvuosi	Liikenneturvallisuusviikko	https://www.liikenneturva.fi/liikenteessa/liikenneturvallisuusviikko		
16.-22.9. 22.9.	Euroopan liikkujanviikko Autoton päivä	http://www.liikkujanviikko.fi/		
21.9.	Maailman rauhan päivä	https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/yk-paivat/kansainvalinen-rauhanpaiva		
23.-29.9.2024	Euroopan kestävän kehityksen viikko Hävikkiviikko	https://kestavankehityksenviikko.fi https://havikkiviikko.fi/		
26.9.	Euroopan kielten päivä	https://edl.ecml.at/Home/tabid/1455/language/fi-FI/Default.aspx		
26.-28.9.2024	Nälkäpäivä SPR	https://www.nalkapaiva.fi/		
27.9.2024	Kodin ja koulun päivä	http://www.kodinjakoulunpaiva.fi/	X	rehtorit -> opet
lokakuu				
viikot 40-41	Reilun kaupan viikko (viikot)	https://reilukauppa.fi/meista/kampanjat/reilun-kaupan-viikko/		

1.10.	Maailman kasvisruokapäivä	https://worldvegetarianday.navs-online.org/		Kaarea
4.-10.10.	Eläinten viikko	https://www.elaintenviikko.fi/elainten-viikko/		
4.10.	Kansainvälinen eläinten päivä			
7.-13.10.2024	Energiansäästöviikko Energiansäästökilpailu 1.-4.lk Hei, kaikki toimii 2.lk	https://www.motiva.fi/ratkaisut/energiansaastoviikko/energiansaastoviikko_alakouluissa		
13.10.2024	Tapaturmapäivä	http://www.kotitapaturma.fi/tapaturmapaiva/		
17.10.	Kansainvälinen päivä köyhyyden poistamiseksi	https://maailmankoulu.fi/kansainvalinen-paiva-koyhyden-poistamiseksi/		
24.10.	YK:n päivä	https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/yk-paivat/kansainvalinen-ykn-paiva		
marraskuu				
4.-10.11.2024	Porraspäivät	https://porraspaivat.fi		
7.11.2024	Syksyn ulkoluokkapäivä	https://ulkoluokkapaiva.org		
16.11.2024	Suvaitsevaisuuden päivä	https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/yk-paivat/kansainvalinen-suvaitsevaisuuden-paiva		
16.-24.2024	Euroopan jätteen vähentämisen viikko/Jätteetön viikko	http://ewwr.eu/		
20.11.	Lapsen oikeuksien päivä	https://www.lapsenoikeudet.fi/lapsen-oikeuksien-paiva-ja-viikko/		
29.11.2024	Älä osta mitään -päivä	http://alaosta.fi/aom-paiva/		
joulukuu				
3.12.	Kansainvälinen vammaisten päivä	https://www.ykliitto.fi/node/1700		
5.12.	Vapaaehtoistoiminnan päivä	http://www.kansalaisareena.fi/vapaaehtoistenpaiva/ https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/kansainvalinen-vapaaehtoistoiminnan-paiva		
5.12.2024	Kansainvälinen maaperäpäivä	https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/yk-paivat/kansainvalinen-maaperapaiva		
10.12.	Kansainvälinen ihmisoikeuksien päivä	https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/yk-paivat/ihmisoikeuksien-paiva		

kevätlukukausi	Mitä?	Mistä lisätietoa?	Mukana!	Kuka vastaa?
tammikuu				
	<i>Väliarviointi keke-teeman etene- misestä ja kevään suunnittelua</i>		X	<i>keke-tiimi</i>
tammikuu	vegaanihaaste	https://vegaanihaaste.fi		
20.–24.1.2025	Pihabongauksen koululaisviikko	<a href="https://www.birdlife.fi/tapahtumat/pihabongaus/pihabongaus-kou-
lussa/">https://www.birdlife.fi/tapahtumat/pihabongaus/pihabongaus-kou- lussa/		
29.1.-2.2.2024	Uutistenviikko	https://www.uutismediakasvatus.fi/uutistenviikko/		
helmikuu				
10.-16.2.2025	Mediataitoviikko	https://mediataitoviikko.fi		
6.2.	Saamelaisten kansallispäivä	https://maailmankoulu.fi/saamelaisten-kansallispaiva/		
11.2.	112-päivä	http://www.112-paiva.fi/		
14.2.	Ystävänpäivä	<a href="https://www.punainenristi.fi/tyomme/opettajille/teemapaivat-ja-ta-
pahtumat/">https://www.punainenristi.fi/tyomme/opettajille/teemapaivat-ja-ta- pahtumat/		
20.2.	Sosiaalisen oikeudenmukaisuuden päivä	<a href="https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/kansainvalinen-sosiaalisen-oikeu-
denmukaisuuden-paiva">https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/kansainvalinen-sosiaalisen-oikeu- denmukaisuuden-paiva		
21.2.	Kansainvälinen äidinkielen päivä	https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/kansainvalinen-aidinkielen-paiva		
maalishuhti vaihde	Suomen ylikulutuspäivä	https://wwf.fi/uhat/ylikulutus/		
maaliskuu				
3.3.2024	Maailman luontopäivä	https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/yk-paivat/maailman-luontopaiva		
8.3.	Kansainvälinen naistenpäivä	Kansainvälinen naistenpäivä Suomen YK-liitto (ykliitto.fi)		
19.3.	Tasa-arvon päivä, Minna Canthin päivä	<a href="http://www.kulttuurinvuosikello.fi/minna-canthin-paiva-tasa-arvon-
paiva-19-3/">http://www.kulttuurinvuosikello.fi/minna-canthin-paiva-tasa-arvon- paiva-19-3/		
19.3.	Kirjaston päivä (entinen Lainan päivä)	https://suomenkirjastoseura.fi/tapahtumat/kirjaston-paiva/		
18.-24.3.2024	Syrjinnänvastainen viikko/ Rasis- minvastainen päivä	https://www.punainenristi.fi/rasisminvastainen-viikko/ <a href="https://rau-
hankasvatus.fi/rasisminvastainen-paiva/">https://rau- hankasvatus.fi/rasisminvastainen-paiva/		
22.3.	Maailman vesipäivä	https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/maailman-vesipaiva		
22.3.2025	Earth hour	http://www.earthhour.fi/ , https://wwf.fi/earthhour/		
huhtikuu				
	<i>Loppukartoitus vuoden keke-tee- masta</i>		X	<i>keke-tiimi</i>
vko 16	Nuukuusviikko	http://www.nuukuusviikko.fi/		

7.4.	Maailman terveystapa	https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/maailman-terveyspaiva?langu-age=sv		
8.4.	Romanien kansallispäivä	https://maailmankoulu.fi/romanien-kansallispaiva/		
15.4.–5.6.2024	Miljoona roskapussia -kampanja	https://yle.fi/aihe/miljoona-roskapussia	X	keke-tiimi, opettajat
23.4.	Maailman kirjan päivä	https://rauhankasvatus.fi/kirjan-paiva/		
24.4.	Kansainvälinen Äiti maan päivä	https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/yk-paivat/kansainvalinen-aiti-maan-paiva		
	<i>Uuden keketiimin vaalit</i>		X	<i>keke-tiimin vastuuopet</i>
toukokuu				
	<i>Seuraavan vuoden keke-teeman valinta ja alustavaa suunnittelua</i>		X	<i>keke-tiimi</i>
	<i>Teeman tiedotus opekokouksessa</i>		X	<i>keke-tiimin vastuuopet</i>
3.-12.5.2024	Pyöräilyviikko	https://pyorailyvuosi.fi/pyorailyviikko/		
13.–19.5.2024	Lasten lintuviikko	https://www.birdlife.fi/tapahtumat/lasten-lintuviikko/		
17.5.	Suomen lasten metsäretkipäivä	https://blogs.helsinki.fi/metsaretkipaiva/		
	Lähiympäristön siivoustalkoot	https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/ulkoilualueet/puistot/asu-kastalkoot	X	keke-tiimin vastuuopet, luokanohjaajat
21.5.	Kansainvälinen kulttuurisen moninaisuuden päivä	https://dialogikasvatus.fi/material/kulttuurisen-moninaisuuden-paiva-21-5/		
22.5.	Luonnon monimuotoisuuden päivä	https://www.ykliitto.fi/tapahtumat/kansainvalinen-luonnon-moni-muotoisuuden-paiva		
23.5.2024	Kevään ulkouluokkapäivä	https://ulkoluokkapaiva.org		
Milloin vain tai vaihtelevasti vietettäviä:				
	Kaveriviikko	https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/kaveri-viikko/		
	Ahtisaaripäivä; riidat ratkotaan puhumalla	http://ahtisaaripaiva.fi/		
13. päivä perjantait 13.9. ja 13.12.2024	Tapaturmapäivä	https://rednet.punainenristi.fi/node/50010		

Liite 2: Vinkit ja linkit

Materiaaleja, pelejä, toimintaideoita...

<https://gutsygo.fi> Nuorten suunnittelema hyvän mielen tekoja, vahvistamaan empatiaa ja sosiaalisia taitoja. Voi katsoa muuten vaan sopivissa raioissa, tai toteuttaa oman tempauksen ja ottaa sivuston videoista ideoita.

<https://nuortennyt.fi/opettajille/> Ideoita ja työkaluja työelämä-, yrittäjyys- ja taloustaitojen opetukseen, huomioiden kestävyysnäkökulmat. Materiaalia ja oppimiskokonaisuuksia eri koulutusasteille.

<https://wwf.fi/opettajille/opetusmateriaalit/> Monia oppimateriaaleja ekologisen kestävyuden eri aihealueille, myös valmiita MOK-materiaaleja.

<https://maailma2030.fi/opettajalle/tehtavat/> Oppitunteja eri ikäluokille eri aihealueilta, mm. globaalikasvatus, Agenda 2030.

<https://www.ykliitto.fi/kasvattajille/kestavan-kehityksen-tehtavat> Toimintaideoita eri ikäisille teemoittain; ilmastonmuutos, luonnon monimuotoisuus ja kiertotalous.

<https://nuortenakatemia.fi/opettajille-ohjaajille/oppimispelit-ja-kouluvierailut/> erilaisia oppimispeljä 5.-6.-luokkalaissille ja yläkoululaisille, mm. Pikamuodista hitaaseen, Tehtävä: Maa, Rauha 2030.

<https://eetti.fi/kouluille/oppimateriaalit/> Materiaalia maailmankaupasta ja kuluttamisesta yläkoululaisille.

<https://johnnurmisenosaatio.fi/mita-temme/ymparistokasvatus/> Oppimateriaalia ja pelejä Itämerensuojeluun liittyen.

<https://biosfar.fi/biosfaariakatemia/perusopetus/?lang=fi#?lang=fi> Saaristomeren biosfäärialueen materiaalia, mm. pelejä ja videoita.

<https://www.sproppimateriaalit.fi/web/site-28828/state-jurdembseiwe6mi/front-page> SPR:n oppimateriaalia eri ikäisille mm. kaveritaidoista, rasisimista ja globaalikasvatuksesta. Yläkoululaisille ensiapupeli In Action!

<https://lsjh.fi/neuvontapalvelut/lainaa-neuvontamateriaaleja/> Fyysistä lainamateriaalia (esim. käsinukkeja) toiminnalliseen oppimiseen jätehuoltoon/lajitteluun liittyen. Noudetaan LSJH:n toimistolta. Alakoulut.

<https://valonia.fi/hanke/mita-syodaan-kestavia-ruokapolkuja-koululaisille/> Kestävä ruokailu, eri ikäisille omat ”polut”.

<https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/ulkoilualueet/puistot/tule-mukaan-kummpuistotoimintaan> Oma kummpuisto luokalle/koululle?

...erityisesti ulkona oppimiseen

<https://ulkoluokka.fi> Monipuolista materiaalia ulkona oppimiseen ja opettamiseen.

<https://ilokasvaauklona.fi> Vaka- ja alkuopetuksen materiaaleja.

<https://www.turku.fi/asuminen-ja-ymparisto/ymparisto/julkaisut-ja-opaat/ympariston-tilan-parantaminen-tyokirja> Ympäristön tilan parantaminen -työkirja on lasten ja nuorten luontoreseptivihko.

<https://www.suomenlatu.fi/tapahtumia/luokasta-luontoon-materiaali.html> 1.-4. -luokkalaissille suunnattuja materiaaleja.

<https://www.facebook.com/groups/971585792867349> #ulkoluokka fb-ryhmä, ideoita ja vinkkejä

<https://www.suomenlatu.fi/media/ulkoilu/lastentoiminta/vinkit/pedagogiset-pihapelit-kaikki-pieni-2.pdf> Pedagogiset pihapelit -opas, sovellettavissa eri ikäisille ja eri oppiaineisiin.

<https://mappa.fi> Tuhansia materiaaleja, menetelmiä, tapahtumia ja palveluita mm. luonto- ja kestävyyskasvatukseen. Hakukriteereillä saa rajattua tarpeiden mukaisia materiaaleja. Kaiken ikäisille.

Mahdollisia vierailijoita

<https://luontoliitto.fi/kouluvierailut/> Luontoliiton tarjoamia kouluvierailuja eri aihealueista, 4.-9.lk.

<https://wwf.fi/opettajille/wwf-kouluvierailu/> Luonnon monimuotoisuuteen liittyvä oppitunti, 8.-9.lk.

<https://www.gloaalikoulu.net/lahettilaat/> Vierailuja eri ikäluokille eri aiheista, esim. lasten oikeudet, kestävä kehitys, sukupuolistereotyytiat, vihapuheesta dialogiin.

<https://www.taksvarkki.fi/gloaalikasvatus/kouluvierailut> Globaalikasvatus: yhteiskunnallinen vaikuttaminen ja kriittinen ajattelu, yhdenvertaisuus, lapsen oikeudet, maailman äänet. Yläkoulu, lasten oikeudet myös alakoulu.

<https://www.fida.info/osallistu/materiaalia-koulujen-gloaalikasvatukseen/tilaa-kouluvierailu/> Kouluvierailuja globaalikasvatukseen ja kehitysyhteistyöhön liittyen, kaikille ikäluokille.

<https://unicef.studio.crasman.fi/pub/public/Koulut/unicef-kavely-21/kavely-paivatyokerays-tilaa-kouluvierailu.pdf> Unicefin kouluvierailu; globaalikasvatusta, lapsen oikeuksia, kestävää kehitystä, UNICEFin työtä kentällä.

<https://eetti.fi/kouluille/kouluvierailut-ja-tyopajat/> Vierailu tai työpaja vastuullisuudesta, yläkoulu.

<https://sey.fi/tilaa-kouluvierailu/> Eläinsuojeluasiasa, kaikille ikäluokille.

<https://rauhanliitto.fi/rauhankoulu/kouluvierailut/toimintakokonaisuudet/> Toiminnallisia oppimiskokonaisuuksia 4.-9.lk, aiheina globaalikasvatus, rauha, ihmisoikeudet ja kestävä kehitys.

<https://www.nuori.fi/toiminta/dreams/> Lasten ja nuorten säätien Dreams-ohjelmassa rohkaistaan unelmointiin ja luodaan luottamusta tulevaisuuteen. Yläkoulu.

<https://nuortenexit.fi/ammattilaisille/vierailut-koululle-ja-tapahtumiin/> Etävierailu yläkouluille seksuaalisesta itsemääräämisoikeudesta (suositus 8.lk seksuaalikasvatuksen tueksi.)

<https://ahtisaari.paiva.fi> Riidat sovitaan puhumalla. Konfliktinratkaisutaitoja yläkoululaisille.

<https://4h.fi/kerhot-ja-leirit/koululaisten-metsapaivat/> Lapset ja nuoret tutustuvat metsiin ja metsien käyttöön 4H-metsätiimien järjestämällä koululaisten metsäpäivillä.

SPR:n kouluvierailua voi kysellä SPR Turun piiristä, turku@punainenristi.fi. Kun otat yhteyttä, olisi hyvä olla vierailun ajankohta ja aihe (esim. ensiapu, Punaisen Ristin auttamistyö, seksuaaliterveys tai yhdenvertaisuus) jo tiedossa, jotta voimme lähteä tiedustelemaan tehtävään sopivia vapaaehtoisia.

Kaupungin ja korkeakoulujen asiantuntijat eri osa-alueilta, esim. OKL, BG laitos? (Ötökkäsafari, lintujen rengastus...)

Lähialueiden yritysten edustajia?

Vierailukohteita

Maksuttomia

- LSJH:n kohteet <https://lsjh.fi/neuvontapalvelut/> (Vierailukeskus Kahmari, Topinojan lajitteluasema- ja jätekeskus, Tekstiilien kierrätysmyymälä Lemppari). Kerää kasaan vähintään 10 hengen ryhmä ja ota yhteyttä neuvontatiimiimme, niin sovitaan yhdessä sopiva ajankohta vierailulle. Ympäristöneuvojamme tavoitat sähköpostilla osoitteesta neuvonta@lsjh.fi.
- Turun kaupungin luontopolut <https://www.turku.fi/kulttuuri-ja-liikunta/ulkoilualueet/polut-reitit-ja-ladut/luontopolut>
- Yliopiston eläinmuseo <https://collections.utu.fi/elainmuseo/> Ryhmien vierailuista pyydetään sopimaan etukäteen: elainmuseo(at)utu.fi.
- Kurjenrahkan kansallispuisto <https://www.luontoon.fi/kurjenrahka>

Maksullisia

- HUOM! <https://www.partio.fi/nyt/luontoretkiavustus/hakuohjeet/> Tänä vuonna oli mahdollisuus hakea rahallista tukea luontoretkiin, kannattanee seurata mahdollisuuksia jatkossa. Myös vanhempainyhdistykseltä voi nee kysyä tukea.
- Ruissalon kasvitieteellinen puutarha <https://sites.utu.fi/kasvitieteellinen-puutarha/>
- Pöytyän Luontokapinetti <https://www.poytya.fi/koe-ja-nae/luontokapinetti/>
- Saaristomeren Biosfäärialue, junnulabra <https://biosfar.fi/?lang=fi>
- Saaristomeren Luontokoulu <https://luontokoulu.fi/fi/>

Potentiaalisia yhteistyötahoja tempauksiin ja taksvärkkikohteita

(Huom! Mahdollisuuksia yhteistyötapahtumiin ei ole kysely, ovat siis alustavia ideoita. Vois laittaa koteihin viestiä ja kysyä heidän kontaktejaan?)

- Lähiympäristön vanhainkodit, päiväkodit, palvelukeskukset? (yhteisiä luku-, peli- tai leikkihetkiä, tanssi- tai musiikkiesityksiä, askartelua, leivontaa...)
- <https://www.siiisti.fi> Pidä saaristo siistinä ry: Rantojen siivoustalkoita, kummikouluksi.
- Turun kaupunki (puistokummimahdollisuus, vieraslaji-, perinnemaisema-, tai ennallistamistalkoot, Skanssin biodiversiteettipuisto...)
- John Nurmisen säätiö? (Toimintaa tai varainkeruuta Saaristomeren hyväksi?) <https://johnnurmisenasiat.fi/auta-itamerta/lahjoita/taksvarkkikerays/>
- Turun lintutieteellinen yhdistys (linturetket, pönttötalkoot, lintulautatalkoot?) <https://www.tly.fi>
- Turun luonnonsuojeluyhdistys (talkoita, tempauksia?) <https://www.sll.fi/turku/toiminta/>
- WWF (talkoita, tempauksia?) <https://wwf.fi/paivatyokerays/>
- Luontoliitto <https://luontoliitto.fi/paivatyokerays/> (kysytty; ei mahdollisuutta talkoisiin tms. yhteistyöhön)
- SPR Nälkäpäiväkeräys <https://www.punainenristi.fi/nalkapaiva/opettajille/>
- MLL <https://www.mll.fi/ammattilaisille/kouluille-ja-oppilaitoksille/paivatyokerays-eli-taksvarkki/>
- UNICEF <https://www.unicef.fi/unicef-kavely/>
- Taksvärkki ry <https://www.taksvarkki.fi/taksvarkkikerays>
- SPR ja Muumit: Lukukuu, lukemalla hyväntekeväisyyttä <https://sroppimateriaalit.fi/web/site-163163/state-jurdcnzqgyrcytr/front-page>
- Kummikoulu Nepalista <https://interpedia.fi/kehitysyhteistyo/kouluille-ja-kasvattajille/kummikoulu-nepalista/>